

Адыгэ Макъ

ОСЭ ГЪЭНЭФАГЪЭ ИИЭП

Адыгэ Республикэм и Президентэу ТхыакIущынэ Аслъан
къ. Мыекъуапэ,
гъэтхакIэм и 5, 2010-рэ илбэс
N 23

Гэвчхэлэм и 8-р ~ бэвлэһынөөхэм я Дунэ маф

Ветеранхэр агъэшлуагъэх

Бзыль-
 фыгъэхэм
 я Дунэе
 мафэ фэ-
 гъэхыгыэ
 зэхыхэ
 А д ы г э
 Респу-
 бликэм и
 Прави-
 тельствэ
 зычлэг унэм
 тыгыасэ шы-
 кIуагъ. Ащ заом
 хэлэжьэгъэ ыкIи тылым шылэгъэ
 бзыльфыгъэхэр щагъэшIуагъэх.

АР-м и Президентэу Тхыаклушынэ Аслъанэ ышэккэ ветеранхэм кыфэгущуагъ АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэр. Илъэс

пчгъгэм кыкIоцI гъэхгэм и 8-р анахь агъэлъпIэрэ мэфэкI мафэхэм зэу ашущ зэрэхъугъэр, ащ ехуэлшх кыраалыгом ыгуапэхъэ гъэхъгъэху зышлыгъэхэм ягуапзэу зэрэфэгунIохэрэр ащ кыулагъ. Псауныгъэ пытэ, шыл-кIэшлэ ялэнзэ, мамырзэу псэунхэу ар кыфалъылагъ.

Нэужым АР-м иветеранхэм я Совет ипашэу Генрих Барташук бзыльфыгэхэм кыафэгүшулагь. Ахэр шылэныгэм «зэриккыгэхэр», хулыфыгэхэм аготхэу зэо мэхьаджэм икын зэрэцэныгээр мыклодыкын цытхэу шылэныгэм кыызэрэхэнэжыштыр кыылагь. Зэхэхэм кышыгышуылагэхэм гушыг дэхэлэ бзыльфыгэхэм кыафалуагь. Кхэцүлүкь коллективхэм кыатыг кон-цертым мэхэкьыр кыыгэбайгь.

ДАУТЭ Анжел.

Пенси хэмкIэ фондм шъущегъэгъуазэ

**Теклоныгъэм
ия 65-рэ илъэс
зыфэдгъэхьазырэ**

Тихэгзүгү цыпсуурэ пстэумкИ ты-
кызыыхэхьэгтэ ильэсымкИэ анахь
хьугтэ-шлэгтэ шьхыалуу ыкИ эклэми
анахь ылапIуу шьгт 1941 — 1945-рэ
ильэсхэм шьлэгтэ Хэгзүгү зоошхом
ТекIоныгээр кызышыдаахыгээр ильэс
65-рэ зэрэхурэм игтэмэфакIын. Те-
кIоныгээр июбилей изьфэгтэхьазы-
рын чанэу хэлажэхэрэм ашщыых Уры-
сые Федерацием ПенсиеэхэмкИэ ифдон
ыкИ аш ичIыпIэ кьутамэхэр. Непэ
аш кьытегушкИэ УФ-м и ПФР и Адьгэ
республиакэ Кьутамэ игтэлорышIаклоу
Кьулэ Аскэрбий.

— Юбилеим изыфэгъхьызырын епхыгъэ Иофыгъохэр етлупшыгъэу маклох, мэфэкълшохр тыхэгъэу инэу зэрэхъуагъэунэфыкълшутым ахэр тегъэпсыкългъэу цыттых. Аужырэ къэбарыклэм кышшэзгъэжъшт. Урысые Федерацием и Президенту Дмитрий Медведевыр 2010-рэ илъэсым мээзем и 24-м клэтхагъ номерэу 247-рэ зытет Указу «1941 — 1945-рэ илъэсхэм цыгъэгъэ Хэгъэу зшошхом Теклонгъэр кызышшухагъыгъэр илъэс 65-рэ зэрэхъурэм ехъулэу Урысые Федерацием ираждан кулэхм зэгыгъэ ахшэ тыхнхэр ятыгъэным ехылалагъ» зыфилорэм.

Указым зэригэнэфэрэмкэ, 1941 — 1945-рэ илбэхсэм шүлэгтэ Хэргэгу зоопхон Теклоныгээр кызышыдаахыгээр илбэс 65-рэ зэрэхуурэм фэшл Урысые Федерацием игражданхуу аш хэлжыагэхэм ыкпн ренэу Урысые Федерацием ишгоальер шүлсэхуэрэм 2010-рэ илбэсэм имэлылфэгэгу зэтыгбо ахышэ тынхэр аратыштых.

Сомэ 5000 зырыз аратышт:

— Хэгъэгу зэошхом сэкъат хэхъу-
хьагъэхэм;

— Хэтгэгү зэошхом иветеранхуу 1995-рэ илгэсын шүлэ мээм и 12-м номеру 5-ФЗ зытэгү аштэгьэ Федеральнэ закону «Ветеранхэм яхыылагь» зыфилорэм ия 2-рэ статья ия 1 — 3-рэ пунктхэм зыцгэ кышпырилохэрэм;

— фашистхэм ыкӀи ахэм якъотэ-
гъухэм зэхашэгъэгъэ концлагерхэм,
геттом, нэмыкӀхэу шъхӀафитыджэу
цыфхэр зышалагъыгъэхэм зыныбжъ
имыкӀугъэхэу адэсыгъэхэм;

— Финляндием
рашылэггэ заом, Хэггэ-
гу зеошхом, Японием
рашылэггэ заом яль-
эхьанэ фэхыггэ дзэ-

кЮлІхэм яшъхьэгъүсэхэм;

— Хэгъэгү зеошхом сэкъатныгъэ хэ-
зыхыгъэхэу ыкIи Хэгъэгү зеошхом хэ-
лэжыагъэхэу шумыIэжъхэм яшгъхэ-
гъүсэхэм.

**Зэтыгбо сомэ 1000 зырыз ара-
тышт** Хэгъэгү зоошхом иветеранхэу
1995-рэ илхэсым шылэ маэм и 12-м
номеруэ 5-ФЗ зытэгү аштэгъ Феде-
ралнэ законэу «Ветеранхэм яхылаагъ»
зыфилорэм ия 2-рэ статья иа 1-рэ
пункт ия 4-рэ подпункт зыцлэ кыи-
щырилохорэм ыкйи нацист концла-
герхэм, хьапсхэм ыкйи геттомо зыныбжэ
имыкүгүтэхэу ашалагыгъэхэм.

Аш нэмыклэу, бэшлагэу шэны зэрэхуугэу, пенсионерхэм ашцш купихэм, Хэггэу зоошом хэлэжыагэхэм УФ-м Пенсиехэмклэ ифонд имылакү кыхэкпырэ материальнэ лэпылэгэу аратышт. Мэфэкл офтхябзэхэр зэхашэштых, ахэм чанэу ахэлэжэштых Адыгеим ыкхэлэхэм ыкли ирайонхэм ПФР-м иорганхэу ашылэхэм ялофышлэхэр. А лофыгдохэм ашышых заом ыкли лошлэным яветеранхэр мэфэкл шыклэм тегэпсыкыгэу егьэлэгэгэгэнхэр, жүнэхэм клохзэ зэрафэгүшлөштхэр ыкли нэмыклхэр. Ахэм язэфэгэхэзырын мы мафэхэм етлүшцыгэу макло.

Къэлогъэн фае Хэгъэгъу зэшохом ифронт лутхэу псэемыблэжхэу заохэзэ ыкӀи алуӀауӀа шхъхамысхэу тылым шылажхэхэзэ фашист Германиям къытишылӀалэгъэ зом теклоныгъэр къышцӀдэхыгъэныр къэзыгъэблэгъэгъэ тилӀлуж нахыжъ илыкӀлохэм афэгъушлогъэныр «Хэгъэгъу зэшоху 1941 — 1945-рӀ илӀэсхэм шылагъэм Теклоныгъэр къызшцӀдахыгъэр илӀэс 65-рӀ хъугъэ» зыфилорӀ юбилейнӀ медалыр ятыгъэнымкӀэ зэррагъэжыагъэр. СӀ спххӀкӀэ предприятия зауӀ ащ фӀдӀэ юбилейнӀ медалхэр лъытэныгъэшхо шыфӀэтшӀыр ветеранхэу фронтым лутыгъэхэм, тылым шылажыагъэхэм ащастыжыгъэх. АужырӀ ащ фӀдӀэ Иофыгъуо мӀэфӀкӀ зӀлукӀлэгъулкӀэ зджагъэхэр ыкӀи бзылфыгъэхэм я ДунӀэ мафӀ ехъулӀэу зэхашцӀагъэр шыкӀуагъ МыекӀопӀэ гурыт еджанӀлӀэу N 1-м. ПФР-м и КъутамӀэу Адыгъ РеспубликӀэм шылӀэрӀ гурыт еджанӀлӀэу N 1-м идиректорӀэу А. Н. КожаринамрӀэ ар зӀдӀзэхашцӀагъ. СызэрӀшцӀыгуазэмкӀэ, а Иофыгъор гүфӀэбэныгъэ хӀалӀэу ыкӀи тиветеранхэм бӀрӀ агу къызӀэринӀжы-штым тегъӀэспыкӀыгъуӀэ кӀуагъэ.

**ПФР-м и Адыгэ республикэ
Къутамэ ипресс-къулыкъу.**

Ащыгъупшэхэрэп

Бзылфыгыгэхэм я Дунэе мафэ ипэгьоклэу Адыгэ Республикэм хэгъэгу КлоцI Иофхэмклэ и Министерствэ тыгъуасэ зэлуклэ шыкIуагъ. Ащ кыырагъэблэгъагъэх МВД-м къулыкIу шахыизэ зидунай зыхъожьыгъэхэм янэхэр, яшгъэгъусэхэр. Къызэругъоигъэхэм гүфэбэныгъэ хэлъэу кыафэгуншIуагъ АР-м и МВД ипашэу Александр Сысоевыр.

— Хабзэ зэрэхтүгээ, мышү фэдэ зэлү-
клэхэр илэс кьэс зэхэтэцх, — кылуагь
министрэм. — Бээджашлэхэм апэуцуж-
хээс тиструктурэ лоф цызышлэхэу зылсэ
зыгтэлгылыгэхэр егыаши тидьүлүшэу-
тхэп, тапэклэ ашү фэдэ тхамыклагхохэр
кытэмыхуэлэнхэм, тикьулыкьушлэхэр
кьэтыхуумэнхэм тыналэ тедгэтышт.
Унагохэу зиклаэ, зишпхэгэсэ члэзы-
нагэхэм сьд фэдэрэ лэныкьюкшэ лпы-
лэгьу тафэхуныр типшгэрыль шхьа.
Ахэм ясабийхэр социальнэу кьэхуумэ-
гьэнхэм лоф дэшлэггэныр анахь мэ-
хьанэшхо зилэ лэныкьбохэм ащыцзу
сэлбытэ.

Илъэсэу икIыгъэм АР-м и МВД Ioфэу

ыпшагэм А. Сысовым зэфэхысыж-
хэр кыфишлыз, кэггэлэггонэу шы-
лэхэм уаггэрэзэнэу зэрэштыр кыхи-
ггэщыг. Ау, гүхэкү нахь мышлэми, пра-
вэухумэкло органхэм ясатыр хэтхэу за-
коныр зыкуьаггэхэри зэрэшлэхэм
игугу кышлыг. УФ-м и Президент
иунашкөлэ непэ МВД-м истрктурэ
зэхьоклынгэу фэхьүхэрэм Адыгеир
зэрафэхьазырым министрэр клэклу кьа-
шыуууг, пшгэрлызэу Правительствэм
кыггэнэфэггэхэр эклэри зэшлохыггэхэ
зэрэштыр кыуагг.

Нэужым бзыльфыгьэхэм афэгүшүагьэх, псауныгьэ пытэ ялэу, мамырэу псэунхэу афэлэлүагьэх, министерствэм ыцлэкIэ шлүхьафтынхэр афашлүгьэх.

Мы мэфэ дэдэм мэфэклэу ктэблагээрэм пае МВД-м зехишгэгьэ торжественнэ зэхэхьэм непэ правэухьумэкло органхэм ахэт бзыльфыгтэхэм, ветеранхэм ашафэгүшуагтэх. Зипшээрылхэр чанну зыгцэкцлэхэрэм шүхбафтынхэр афашыгтэх.

ТХЪАРКЪОХЪО *Адам.*

Сурэтыр Іэиэынэ Аслэан кытыри-
хыгэ.

Лэжыыгъэ хьасэхэм яшлушлэх

Мэзэ мазэм мэфэ ошлоу кыхэкЫг-
гьэхэр агьэфедэхээз, республикэм игүб-
гьохэм арыль бжыхасэхэм минераль-
нэ чыггэшлүхэмкИэ яшлүшлггэным
фггэхьыггэ лошлэнымбэ зэшлүахыг.
Гьэтхэ мафэхэр тызыхэхьаггэхэм а
лошлэным нахь защыраггггшүомбггү.

Адыгейм мэктү-мэшымкІз и Министертствэ кызыритыгэмкІз, гьэтхапэм и 5-м ехуалэу республикэм пстэумкІи кышшагьэкІыгьэ бжыхьэсэ зэфэшхьаф гектар мини 104,7-м ехум цыцшэу гектар мин 49-м фэдиз хызымэ минеральнэ чыгыгэшлүхэр алэклагьэхьагьэх.

Гээрхэн божыхъ дэжыхгъэ зэфэшгъафау апхыгыгъэхэр аш ыпэрэ ильэсым апхыгыгагъэм нахы гектар мин 11 фэдиз хъазыркIэ нахъ макI. Джаш фэдэу тыгъуасэ ехъулэу бжыхъасэу зэшпшагъэхэр ыпэрэ ильэсым чыгыгъэшпхэр зыгъэкIагъэхъагъэм нахы гектар мин 20 фэдизкIэ нахъ макI.

Бжихэ коцэу республикэм гэрэкю шухыггэр гектар мин 83,4-рэ фэдиз хызыр. Аш шухуэ тыгуасэ ехулэу чыггэшлүхэр зыхатэкюгэ хасэхэр гек-

тар мин 37-рэ мэхьүх. Гьэрекlo аш фэдэ уахьтэм ехьулэу чыгыэшлуклэ зэшлү-шлэгьагьэхэр негэрэм нахьи гектар мини 8-клэ нахьыб.

БҮЖИХЭМ ХЭХҮ АПХЬЫГЭМ ГЕКТАР МИН 14,7-рЭ ФЭДИЗ РАГЪЭУБЫГЫГ, АР ЫПЭРЭ ИЛЪЭСЫМ АПХЬЫГТАГЭМ НАХИ ГЕКТАРИ 8 ФЭДИЗ ХЬАЗЫРКІЭ НАХА МАКІ. ГЪЭТХАПЭМ И 5-м ХӨХҮЛЭУ ХЬАСХЭУ ЭШЛҮШЛАГЪЭХЭР ГЕКТАР МИНИ 8-м КӨХӨҮ.

Гээрхю бжыхъ республикэм лэжыгъэ къэзытышт рапс гектар мини 6,5-рэ фэдиз цашлагъ, ыпэрэ илэссым апхыгъагъэм нахы ар гектар мини 3 фэдизкэ нах макI. Непэ ехуалэу чыгъэшур зылэклагъэхьагъэр рапс гектар мини 3,6-рэ мэхъу.

Мы Иосифиньгү районхэм зэрашызэ-
шлуахырэм үзеплывкIэ, анахь дэгъоу ар
зышызэхэшагъэхэу цыгтхэр Кошхьэблэ,
Джэджэ, Теуцожь районхэр арых. Мы
районхэм зэкIэ бжыхьасэу ялэхэм
япроцент пчъагъэу чыгъэшлүхэр
зылэклагъэхьагъэхэр: Кошхьаблэр —
68-рэ, Джэджэр — 65-рэ,
Теуцожьгүр — 37-рэ.

ЛИХЪУСЭЖЪ
Хьаджэрэтбий.

Гэтхалэм и 8-р ~ бзылфылгэхэм я Дунэ маф Предприниматель Иофшлэныр

БИЗНЕСЫМ ШЫПЭРЫТ БЗЫЛФЫГЪ

Ашлогэшлэгонэу статистикэм пыл организацие ыкIи журнал зэфэшхьафхэм зэфэхьысыжъу ашлхэрэм кызэрэхафэцтыгэмкIэ, Урысыем бизнесым цыпыл бзылфылгэхэм Москва имэрэу Юрий Лужковым ишхьэгъусэу Елена Батуринам нахь бай ахэтэп. Чэши мафи зэпыу имылау Тхьэм уелъагъэкIи ибайныгъэкIэ аш лыкIэхьан тиреспубликэ адыгэ бзылфылгэ кызырмыгъотэцтыр тэшIэ. Ау аш кыкIырэп тибзылфылгэхэр бизнесым пылхьэп, республикэм амалэу цыбгыотын плэкIыштхэм атегъэпсыкIыгъэу хэцхьоньгэхэр ашлхэрэп, зэрэпсэуштхэр кьалэжырэп пIон плэкIыштхэу. Шыпкэ, унагъом, обществэм чыплэу ашырIэм ыкIи тишэн-хэбзэ зэхэтыкIэхэм япэсыгъэу адыгэ бзылфылгэхэр нахьбэмкIэ зыпхьэхэрэр общественнэ гъэшхэныр, сатыур, гьомылапхьэ зэфэшхьафхэм ягъэхьазырын, дэн-бзэныр ыкIи ахэм яхьшыр предприниматель Иофшлэнхэр ары.

Мы тхыгъэр бзылфылгэхэм ядунэ мэфэкIэу гэтхалэм и 8-м ехьулэу дгъэхьазырын фаеу

шытыгъэти, гүхэлъэу тилэм пае үпчIэжыгъэу тшIыхэ тшIоигъоу Адыгэ Республикэм экономикэ хэцхьоньгэхэмкIэ ыкIи сатыүмкIэ и Министерствэ предприниматель Иофшлэным фэгъэгъэ иотдел тызафитеом зигугъу кытфашIыгэхэм ашыц ООО-у «Смак» зыцIэм идиректорэу Кьэлэшэо Ритэ. Министерствэм зехицэгъэгъэ республикэ конкурсэу «Бизнес цыкIум ыкIи гурьтым ашыпэрыт» зыфилорэм текIоньгъэр кышшы дзыхыгъэхэм ашыц зыцIэ кьетлогъэ үнэе предприятиеу общественнэ гъэшхэным пылхьэр. Иофшлагъэу кыгъэлэгъуагъэхэр зэфахьысыжхэзэ, Кьэлэшэо Ритэ «Предприниматель Иофшлэным шыпэрыт бзылфылгэ» зыфилорэ дипломыр кысфэгъэшпошагъ. Иофшлэн дэгъоу зэрэзехицэрэм ишыхьат нэмыкI дипломхэу ыкIи кызырэфэрэзэхэр кызылотыкIыхэрэ псымэхэу кыратыгъэхэри. Икабинет дэпкь пылабгъэх дипломишрэ кызырэфэрэзэхэр кызылотыкIыхэрэ псымишрэ.

Кьуаджэу Улапэ кышыхьыгъэ мы бзылфылгэм унагъо иI, лфыгытIу ыплугъ, ахэми шыIэныгъэм чыплэ гъэнэфагъэ

цаубытыгъ. Ыпхьу Федеральнэ казначействэм икIэлэ кьутамэ, ыкIо УИИ-м хэтэу станицэу Джаджэм старшэ инспекторэу ацэлажъэх. Капитализмэ шылакIэм ренэу рылэжъэрэ кэралыгъохэм зэрацыгъэпсыгъэм фэдэу, Ритэ илфыгъэхэр ежъ бизнесэу зыпылым игогу теуцауагъэхэп. Аш нафэ кьешIы тыхэгъэу бизнесым джырэкIэ лъэпсэхьо цыубытыгъ пIон зэрэмылэкIыштыр.

— СицIыкIугъом кышшыублагъэу сыгукIэ сатыур шIу слэгъуштыгъ, — кьелуатэ Ритэ, — ау сятэ-сянэхэр ар сэнэхьаткIэ кыхэхьынэу фэгъэгъэхэп. Медицинэ Иофшлэу седжэгъагъ, ау сьд зэхьуми сыгукIэ сызыфэгъэм кысфэгъэгъэхьыгъ. Ресторанэу «Мыекъуапэ» цезгъажы буфетым, барым сатесыгъ, нэужым кьэлэ муниципальнэ предприятиеу кафеу урамэу Краснооктябрьскэм тетым идиректорэу сагъэнафи, ар ацэжыын охьуфэкIэ илэгъэпшI фэдизрэ сьрипэцагъ. Нэужым ари бэджэндэу кьалысхыгъагъ, Адыгэ кэралыгъо университетым дэжыкIэ цыт кафери слыгыгъ. Ахэр ястыжыкIи, Волгоград шыцхэу хьакIэшэу «Адыгеир» зэрэпсауу зышхьыжыгъэхэм аш хэтыгъэ ресторанэу «Адыгея» зыфилыштыгъэр бэджэндэу кьалысхыгъэу, илэгъэ заулэ хьугъэу аш сИофшлэн цызэхэсэцэ. ЗэкIэмкIи общественнэ гъэшхэным сызышылажъэрэр илэгъэ шэкI Iэпэ-цыпэ мэхъу.

Риммэ кызырIуагъэмкIэ, нэбгырэ пшIыкIуIу егъэлажы. Ахэм лэжыапкIэр игъом ареты, джащ фэдэу хэбзэлахьэмкIи чIыфэ телъэу кыхэхьырэп. Арыш, Иофшлэхэми хабзэми зэгурьIоньгъэ адыриIэу ибизнес зэхэцэ. Шыпкэ, на-

хьыпэрэм фэдэу джы цыфхэр рестораным жьугъэу чIахьэхэрэп. НахьбэмкIэ агъашхэхэрэр хьакIэшым чIэхсхэр ары. Арыш, зыпыл бизнесым икIэкIуапIэу цыгыр нысэцэ джэгу зилэхэр, юбилейхэр хэзыгъэунэфыкIхэрэр, пчыхьэзэхьахэр зэхэзышхэрэр ары.

— Мылкъушхо кьэсэлэжы сIон слэкIыштэп, ау сиунагъо зэрэпсэуштыр сызыпыл бизнесым кьеты, — еIо Римэ. — Сызидэлажыкхэрэм амалэу, лэкIэу ыкIи шIоигъоньгъэу яIэм те-гъэпсыкIыгъэу Iанэр кьафыз-Iусэхы, типшэрыхьакIэ ымыгъэрэзагъэ кьытэоIлагъэхэм джырэкIэ кьахэхьыгъэпыш, сэри аш рэзэныгъэ хэсэгъуатэ. Гьомылапхьэхэм якьегъэоIлэн джы зи кьын пылэп, узьфэе пстэур чыжъэу умыклоу Мыекъуапэ цыбгыотышт. Аши тилофшлэн епхыгъэ хьарджхэр нахь макIэ кьешIых. Шыпкэ, бэджэндьпкIэр цыклоп, мазэм сомэ мин 70-рэ ястынэу ары Iуагъэу зэдэтишIыгъэм зэригъэнафэрэр. ХэбзэлахьэмкIэ кызырIуагъэу кьалэ те-гъэпсыкIыгъэу Иоф сэшIэ, фэдэу кьэсхьыжыгъэм ипроцентх хабзэм есэты. КIэкIэу кьэпIон хьумэ, дисциплинэ хэлъэу хэбзэлахьхэр зытыхэрэм сащыц.

Бизнесым епхыгъэ цысэхэр кыхьыхэхэ, Ритэ кьыIуагъ тызыIуагъэ мафэм кьэлэ администрацием илэгъу агъэ-цакIэзэ, бзылфылгэхэм ямэфэкIэу гэтхалэм и 8-м ехьулэу ветеранхэм Iанэ кьафыз-Iухыгъэным зызэрэфагъэхьазырыштыгъэр. Джащ фэдэу ыпэрэ мафэми кьэлэ администрацием ипацэу Михаил Черниченкэм кьалэм инароуднэ депутатхэм апащхьэ илофшлэн зэ-

рээ-хэцэ-гъагъэм ехьылэ-гъэ илэгъэ отчет кызышхэпI уж аш хэлэжыа-гъэхэр агъэшхэ-гъагъэх. Джащ фэдэу мэкIэ-макIэу зыпыл бизнесым мылкъу кьеты. АшкIэ кьэIуагъэмэ хьушт кьэлэ администрацием зэфыштыкIэшIум те-гъэпсыкIыгъэу зэрэдалажыкхэрэри.

ШыIэныгъэм зэрэшыгъэпсыгъэмкIэ, цыфхэм языгъэпсэфыгъо мафэхэр ары общественнэ гъэшхэным пыл предприятие-хэм нахь яIофшIэныгъошхоу зыштыгъ. Арыш, Кьэлэшэо Ритэ, аш илофшIэгъэхэми гэтхалэм и 8-м зыфэлэжыэцтхэ цыфхэм ягъусэхэу Иоф ашIэшт, амалэу шыIэхэм атегъэпсыкIыгъэуи агъэмэфэкIышт. А мазэм и 5-м, и 6-м, и 7-м хьакIэшым цызыгъэмэфэкIышт за-качкIэхэми Iуагъэ кьадашIыгъах. Арыш, зэкIэ тиреспубликэ шыпсэурэ бзылфылгэхэм ядунэ мэфэкIкIэ тафэгъушIозэ, Кьэлэшэо Ритэ илофшIэгъэхэми тапэкIэ нахь гъэхьэгъэ инхэр кьагъэлэгъонхэу, цыфхэр зэрагъэрэзэхэрэм ренэу хэгъэхьонэу афэтэлэ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

ЕплыкIэхэр

Тибзылфылгэхэм шIулэгъуныгъэу афашIырэм ящIлэныгъэ чIыплэу шиубытырэр ыкIи мэхьанэу аш ратырэм ахэм ямэфэкI ехьулэу хьулыфылгэхэр кьытедгъэгъушылажъэх.

СТИАШБУ Юр. СурэгъышI-модельер:

— Апэрэу ООН-м фэгъэхьыгъэ адыгэ джанэр сшIыгъагъэ. Адыгэ бзылфылгэ шьуашэр згъэфеди, дунаим игулчэ ар изгъэуцагъ. СыдигъокIи адыгэ лэпкыым бзылфылгэм осэшхо фешIы. Зэзонэу зэпэуцужыгъэ нэбгыритIум азыфагу бзылфылгэр зыдэуцокIэ, ахэр кыгъэу-цуштыгъэх. Адыгэхэм ыкIи Кавказым шыпсэушхэрэм якультурэ, лэпкь зэфэшхьафхэм шхьэ-кIэфэныгъэ зэфашIыжынынэу бзылфылгэ шьуашэм кысцэсэлэ. Сьд фэдэрэ тхьамыкIагъо кьэхьыгъэми, бзылфылгэр ары кьын зы-лэгъурэр.

А р ы

унагъом фэсакъырэр, аш илшэн-хабзэхэр кьэзыухьумэхэрэр, бзэр кьэзыгъэнэжырэр, хьулыфылгэм уасэу кьыфашIыштыр ары зылэ илыр. Арыш, бзылфылгэм мэхьанэшхо иI. ЗекIокIэ дахэхэм язехьаклоу шытыш, бзылфылгэхэр дгъэлэпIэнхэ фае.

КЪЭЛЭКЪУТЭКЪО Казбек. Адыгэ республикэ сымэдджэ-шым иврач шхьаI:

— Тэ тилофшлэнкIэ нахьбэу тызыхэтхэр бзылфылгэх. СьмаджэхэмкIэ ахэр гүлэтыплэу шытых. Бзылфылгэхэм ягугъу тшIы зыхьукIэ, тызыплугъэ ныр ары апэу сыгу кьэкIырэр. Ар кызырэфэгумэкIынэу зы цыф кыпфыштыгъэ. Уанэ шIулэгъоу фэшIырэр гьунэнч, үцэлэфэкIэ аш уфэраз. Бзылфылгэхэр тянэх, тшыпхьух, тишхьэгъусэх ыкIи тисабых.

Ахэр бгъэлэпIэнхэу цыт. ЗэкIэ бзылфылгэхэм мы мэфэкIымкIэ сафэгъушIо. Яунагъохэм рэхьатныгъэ арылэу, ялфылгэхэм агъэгъушIохэу шыIэнхэу сафэлаIо. СиофшIэгъухэм зыпыл Иофым кьарыоу халхьэрэм шIукIэ кьафигъэгъэжынынэу, агу дэгъугъэу илыр кьадэхьунэу афэсэлэ.

ХЪУАЖЪ Рэмэзан. Адыгэ Республикэм исурэгъышIхэм я Союз итхьамат:

— Анахьбэрэ тхакIохэм ыкIи сурэгъышIхэм шIулэгъуныгъэм зыфагъазэ. Ар кызынэмысыгъэ цыф шыIэп сIоми сыхэмыукъон фэдэу кысцэхьу. Хьулыфылгэм шIу ешIэмэ нахьышIур нахь дэгъужыр бзылфылгэм фегъазэ. А зэкIэри шIулэгъуныгъэр ары кызыхэхьырэп. ПшIэрэм шэпхэ гъэнэфагъэ кьезытырэр бзылфыл-

гъэр ары. Аш үзэрэцытым нахь нахьышIу ухьун фаеу уешIы, бгъэцакIэрэм гу кызырэлэитэ-цтыр ошIэмэ, нахь үзэрегу-гъуштым упыл. ШIулэгъуныгъэ шыпкьэр ылапсэу, хьулыфылгэмрэ бзылфылгэмрэ зэгурьIоньгъэ зэдагъотыгъэу зэдышыIэхэмэ, ядунэ тетыкIэ мыхьауаIыгъэу сэ кысцIошIы. Мы мэфэ гупсэмкIэ тиреспубликэ шыпсэурэ бзылфылгэхэм сафэгъушIо. ЯгъашIэ ренэу гьэкIэрэкIагъэу, ежыыхэр зэргугъэхэу хьулыфылгэхэм зыкьагъэшпыпкьэжыу, агу кьыдэцэ-ен амал тилэу шыIэнхэу афэсэлэ.

КЪУЛЭ Мыхьамэт. Адыгэ Республикэм и Кьэралыгъо Академическэ кьэшъокIо ансамблэу «Налмэсым» иху-дожественнэ пап:

— Бзылфылгэхэм искусс-твэм чIыплэшхо цыубыты. Ансам-

блэр зыпштэкIэ, актерскэ пшIэрылэу яIэр адыгэ бзылфылгэм иобразкIэ кьагъэлэгъоньр ары. Джащ фэд театрэри. Рольхэр кьашIыхэ зыхьукIэ кьаплэхэрэм ашIошхэ агъэхьуным пае ашIэрэр бэ. Бзылфылгэхэр тыкьэгъэхьыгъэхэу, псэ кьытпызыгъэкIагъэхэр арых. ТишыIэныгъэ гъэтхэ кьэгъагъэм фэдэу хэтых. Ахэр тэгъэлапIэх ыкIи шIу тэлэгъух. ЯмэфэкI мафэкIэ бзылфылгэхэм сафэгъушIо. ЯгъашIэ дэхэ зэпытэу, дэгъоу шыIэр кьахьуIлэнэу афэсэлэ.

Кьэзыгъэхьа-зырыгъэр
ДАУТЭ
Анжел.

Гъэтхалэм и 8-р ~ бзылхфылхэхэм я Дунэ маф

Непэ зигугъу къэтшы тшлонигор Теуцожь районимкӀэ агъэкощыгъэ къуаджэу Шыханчэрыехаблэ ипшъэшъэ пугъэу, зэошхор къызежъэм илъэс 20 нахь ымыныбжъэу ащи, теклоныгъэр къыдахыфэ дзэм хэтыгъэу, илъэсипӀ фэдизым адыгэ цӀыф темыплъэу ащ къын цызылхэгъугъэу, нэужым Гъобэкъуае зинасып къыщыкӀыгъэ ГъукӀэлӀ Зулхъан ары. Ащ бэмьшӀэу зызылхэгъа-кӀэм, ыпхъу нахыкӀэу Эммэ иӀэпылӀгъоу илъэс 90-м ехъу зыныбжъадыгэ ныо дзэкӀолӀ лӀы-хужьым гъэпӀгъоныбэ къытфилотатъ.

— Шыханчэрыехаблэ чыпӀэ дэхэ дэдэщыгъ, — къырегъажъэ Зулхъан. — Анахь мэкъумэщышӀэ лэжъакӀоу ащ дэсыгъэхэ Мамый Титыурэ Долэтхъанрэ яунагъо сыкытхъуагъ. Зэ-шыпхъуищырэ зэшитӀурэ тыхъуштыгъ. Сятэ зэлӀэм илъэситӀу сыныбжъыгъ. Сятэшыри, ащ ипшъэгъуси ядунай захъожьым ахэм пшъэшъищэу къакӀэ-ныгъэхэри сянэ тхымыкӀэу Долэтхъан таджъэ къышъэжъыгъагъэх. Пшъэшъитфыри зедигъэпшъэшъагъэх, дигъэкӀонхэ ылэкӀыгъ.

ЕтӀанэ шынахыжъэу Ан-дзаур заом ащи цыфэхыгъ. Ащ икӀэлӀитӀу тӀанэ къышъэжъыхи ыпӀужыгъагъэх, ригъэджагъэх. Джащ фэди-зым тӀанэ иӀэпылӀгъугъэр, унагъор зезыхыгъэр шына-хыжъэу СуатӀан ары. Нэужым Ан-дзаур илфыгъитӀу еджэгъэшхо хъугъагъэх — Розэ врач бӀахъэу, Кимэ зэлӀашӀэрэ псӀолӀэшӀлэу Краснодар дэсыгъэх.

Сэ ПчыхӀалыкъуае сы-кӀозэ, 1941-рэ илъэсым я 8-рэ классыр къэсыухыгъ. Къыздеджэщыгъэх тичылӀ-хэу ЛӀэустан Нюсэ, Шъхы-кӀумыздэ Хъабидэт, Мамый Тайбат, ЛӀэустан ХъуцӀыкӀу, Къэдэ Айтэч. БӀкӀае ты-хъуштыгъ. Тызэхэтэу тызэ-регъэчэфызэ лӀэсэу тыкӀо-щыгъ, тыныбжыкӀагъ, тыт-хъэжыштыгъ.

ЕджапӀэр къызысэхуым заор къежъагъэти чылэм сыдэсыгъ. Общественнэ ИофшӀэнхэм сахэлэжъэныр сикӀэсагъ. Арын фае а лӀхъаным къуа-джэм иныбжы-кӀэхэм пашэ сазкӀафашы-гъагъэр — комсоргэу сыхадзы-гъагъ. Дэ-

хӀкӀаеу ИофшӀэнхэр зэхатщэ-хэу, тикъоджэ цӀыкӀу иныб-жыкӀэхэмкӀэ тызэхъхэу, зын къылыфгыгъэм фэдэу тызэхэтэу, тызэрэгъэчэфэу еджэжыгъагъ. Ау тигушӀуагъо ыгъэкӀосагъ зэошхоу къежъагъэм. Тичылэ кӀалэхэр бэу дащыштыгъэх. Ахэм ахӀагъ сшынахыжъэу Ан-дзаур.

1942-рэ илъэсым имэзэе мазэ сэри чэзыур къызнэсыгъ. Сигъу-сагъэх тичылэ пшъашъэхэу Мамый Тайбатрэ Къэбэртэе Гошъэгъыгъыр. Комсомолым тыхэтэу, колхоз ИофшӀэнхэм чанэу тахэлажъэу шытыгъэти, заом тырашъэжъагъ. Уадыгэ пшъэшъэжъыеу зэошхоу кӀо-рэм ухъыаныр сэмэркъэугъэп. Сянэ тхымыкӀэр зэкӀошъо-

Адыгэ пшъашъэм
изэо гъогу

ожыбзэ мэгъышъ пчъэшъхъа-лӀум тес. Сэри гӀкӀэ сэгъы сянэ къэсымыгъашӀэу.

КузэкӀэтымкӀэ пшъэшъи-щым ПчыхӀалыкъое къоджэ Советым, етӀанэ ПэнэжыкӀое военкоматым тынагъэсыгъ. Ащ Иваненко Моте гъусэ къащытфашыгъагъ. Нэужым комсомолым ирайком исеке-тарыштыгъэу Чэсэбий Пыикъо автомашинкӀэ нэбгыриплӀым Краснодар тишагъ. Комисси-ем тызиупӀэкӀукӀэ, сичылэгъу пшъэшъитӀур пхырыкӀырӀэп, ахэм кӀарагъэгъэзэжышъ, сэрырэ Мотерэ краим ирайон-хэм кӀарашыгъэхэ урыс пшъашъэхэм тахэтэу уарзэр зэрылӀ вагонхэмкӀэ Баку ты-нагъэсы.

Сэ зыр ары адыгэ пшъа-шъэу ахэтыгъэр. Пыикъо тилахылау шытыгъэти, Баку тызынегъэсым сакъыи хыжы-нышъ сыкъыздишъжынын сӀлошӀыштыгъ. Ар хэгъэкӀи, зыкъысӀуимыгъагъэу, зыкы-гъэбылӀи къэкӀожыгъагъ.

Сэ я 654-рэ зенитнэ-артил-лерийскэ полкым связистэу сыхӀафгъ. Чэшырэ чыдагъэр къызщычӀашыхэрэр къэдгъэ-гъунэщыгъэ, мафэрэ связис-тэу тырагъадажъыгъэ. Ренэу сынагъэ зытезгъэтыжыштыгъэ, сызфэсакъыжыштыгъэ, сипшъэрылӀхэр згъэцӀакӀэщы-гъэх, сищытхъу язгъалоштыгъэ, сызышъу лӀэпкыыр къызэра-хэзгъэщыштым сыпылӀыгъ.

Чэщ горэм къысэхуӀлӀгъа-гъэр сщыгъушӀэрӀэп. Тыгъо-лыжыкыгъахэу, чэщыр дэхӀкӀаеу хӀкӀотатгъэу дзэкӀолӀэу къыс-пшъащытым «Тов. Мамый, къэтэдж, штабым къышъыо-жэ» зериӀорэр зэхэсэхъ. СыгъчӀэ изыгъ. Штабым сызынэсым чэ-щым хъугъэр къызгурылауагъ. Связыр чыпӀэ горэм цызэпыт-хыгъ. А чэщым дежурствэр зыхыштыгъэ пшъашъэм ар зы-щыщызэпытхыгъэр къыгъо-тынышъ, зэпишӀэжынынэу агъэкӀонэу зыралом, щынэм къыхӀкӀэу зиукӀыжыгъ. Ащ ычылӀлӀкӀэ сэ сатӀуштыгъ. Чэщ мэзах, нэм къыкӀлӀабэрӀэр пӀэгъурӀэп. ЧыӀӀкӀаеу къе-

щыштыгъ. Автоматри, патрон-ташри, противогазри, зӀкӀэ дзэкӀолӀым пылынэу шытыр сӀыгъэу, гъуцӀычыр зыщызэпы-чыгъэри сымышӀэу, гъогум сы-техыгъ.

Кабелыр сӀыгъэу сырыкӀо-щыгъ. Километрэ пчъагъэу сызэрэкӀуагъэри сымышӀэу къэз-гъотыгъ, зӀкӀэ къызэпысӀлӀэ-жыи, штабым телефонимкӀэ сыкытеуи, сызфагъэкӀуагъэр къызэрэгъэцӀкӀагъэр къясӀуи къэзгъэзэжыгъ. ТӀэкӀурэ кабе-лыр сӀыгъэу сыкӀэкӀуагъэу сымышӀахэу ар сӀӀӀӀӀӀ, сы-гъошъагъ. Ощх-ос зэхэтми сызӀэкӀожыштыр сигъашӀэрӀэп. Сизакъу, сэгъы. «Я си Алахъ, мы чыпӀэ къыным сыхыжыба» сӀӀо. ШхончымыкӀи зытӀо-зыщэ сыуагъ, ау зи джэуап згъотыгъэп. ЕтӀанэ нэфшъагъом нэфынэ го-рэхэр къӀагъагъэхэ зэхъум (чэ-щырэ прожекторхэм Иоф арагъашӀэщыгъэп), сщыгъыр зӀкӀэ зэхэуцӀыныхыгъэу ера-гъэу частым сыкӀэкӀожыгъагъ. Чэщым пшъэрылӀэу къыс-фашыгъэр зэрэгъэцӀкӀагъэм фӀшӀ орден горэ къысатыгъагъ. Ау ар зыфӀадагъэр къэсӀлӀэ-жырӀэп.

1944-рэ илъэсым игъатх. Чэ-щым тревогӀкӀэ къагъэтэджхэщ къагъэуцух. Яшинелхэри, япхончхэри, япротивогазхэри апылӀых. АцӀӀ, алӀэкъуацӀӀ, зы-щышхэр зытетхэгъэ тхыпӀэхэр патрон горэхэм арылӀэу гимна-стеркэ джыбэхэм арагъагъа-хъэхэщ рацажъэх. Нэмыц те-хакӀохэр зӀкӀафэхэзэ, Кавка-зыр пшъафит ашӀыжъэу рагъа-жъэ. Джы сызыхэт хъугъагъэр я 527-рэ зенитнэ-артиллерий-скэ полкыр ары.

— «А Тхъэр къысауи, сыадыгэ пшъэшъэ закъоу сахэт», — сыгӀкӀэ сӀӀо. — Осетием цыщ пшъэшъитӀу тигъусагъэ шъхъае, ахэми адыгабзэ ашӀэрӀэп. Джа-щтэу зэо гъогум тытетэу Рос-тов-на-Дону, Краснодар, Доне-цкэ, Днепронетровскэ, Одессэ шъхъафит тшӀыжыгъэх.

Корр.: КъызэрӀорӀэмкӀэ, илъэситӀу фӀдизрэ дзэу заорэм ухэтыгъ, сыд фэдэу а уахътэр угу къӀкыжыра?

Гъу.З: ЗӀкӀэ сызхэтхэ дзэ-кӀолӀхэм ашӀэрӀэр адасӀлӀэщыгъ. Сэ автомашинэм ит зениткэу къытшъхъарыбӀэхэрэ само-летхэм загъэчэрэгъуэ зэряохэ-рэм якомандир сыригодзагъ. Ащ ищыкӀлӀгъэ патронхэр есхыӀлӀэщыгъэх. Тизэо гъогу-хэр къыныгъэх. Нэмыц самолет-хэм бомбэхэр къыгъырапхъан-кӀэщыгъэ. Чылагъохэм мӀшӀо-шхо адӀлӀэу тыбгъукӀоштыгъ, лӀжыгъэ хъасэшхохэр машӀом зӀлӀыштыгъэу шыщыгъэх. На-трыф сэмэшхор унэм нахь лъа-гъэу машӀом зӀлӀыштыгъэу тапэ къызэрифагъагъэр сщыгъушӀэ-рӀэп. ТикӀлӀэ ныбжыкӀлӀэхэу, ныбджэгъу тфӀхъугъэхэ пшъэ-шъэ дахэхэу хӀкӀодагъэхэр макӀлӀэп. Ахэм машэхэр афыта-

ЗэрэчылӀэу тишагу дэтыгъ. Джа Къужъэе мафӀэм дэжъ щӀа-гъэмӀафӀыгъагъ.

Ащ ыуж сызфӀежъ шылагъӀэп. Седжэнэу сыфӀежыгъӀэп. Сянэ а тхымыкӀлӀгъо отӀэрыр фӀмы-щӀэчыгъэу къычӀӀӀын, бэ темышӀлӀэу идунай ыхъожыгъ. Районим, къоджэ Советым япа-щӀэхэр бэрэ сауж итыгъэх сы-рагъадажэ, сызыфӀе горэ къысфашӀлӀ ашӀоигъоу. Ау зыми сыфӀежыгъӀэп...

Зулхъан зэо ужым тучанте-сэу ИофшӀӀэныр ригъэжыгъагъ. Общественнэ ИофшӀӀэнхэми ахэ-лэжыгъ. ПчыхӀалыкъое къоджэ Советым идепутатэу, Теуцожь район судым изаседателӀу илъэ-сыбэрэ ар шытыгъ. 1958-рэ илъэ-сым крайпотребкооперацием изӀфӀэсэу шылагъэм идегатыгъ.

1959-рэ илъэсым унагъо ихыагъ. Шъхъэгъусэ фӀхъугъэр Гъобэкъуае икӀлӀэ лӀжъакӀоу ГъукӀэлӀ Арамбий. НэбгыритӀу-ми тучантесэу илъэсыбэрэ Иоф зедашӀагъ. Арамбий идунай ыхъожыгъ, Зулхъан пенси-ем шыла. ЛӀфгыгъитӀоу зедӀагъыгъэр адыгагъэр ягъунэсэу дахэу зедӀагъуагъ, рагъэджагъэх. Ап-хъу нахыжъэу Риммэ медучи-лищыр къыухыгъ, Къатмэ яныс, Гъобэкъое еджапӀэм фельдше-рӀу иӀ. Ащ къыкӀлӀыкӀорэ Эммэ Москoвскэ мӀзетехническэ ин-ститутыр къыухыгъ, илъэсыбэ-рэ Краснодар дэт мебелишӀ фабрикэм ицех ипӀащэу Иоф ышӀагъ. Янэ ыналэ тегъи фаеу зыщыхъуагъэм къышъегъэжыгъэу ИофшӀӀэныр ыгъӀылыжыкыи къуа-джэм къӀэкӀожыгъ. Джы илъэ-сикъ хъугъэу ащ лӀхэхэс.

— Сыадыгэ пшъэшъэ ныб-жыкӀлӀ цӀыкӀоу зэо гъогум сы-техыи, къынэу спӀӀӀӀӀыгъэр къӀӀотӀэжыгъуаи, — икӀлӀухым къытиӀуагъ Зулхъан, — къы-нэу слӀэгъугъэр бэ. БгъэхӀлӀхэ лӀаплӀэу къысатыгъагъэхэри сӀшӀомы Иофхэзэ кӀалӀэхэм агъӀэкӀодыгъэх. Ауми медаль зыбгъушӀӀ сӀӀ. Ахэм ащыщых медальхэу «За оборону Кавка-за», «За Победу над Германи-ей» зыфилохэрэр, Георгий Жуковым имедаль, нэмыкӀыби. Ау гӀкӀаор непэ зыми тызэ-рӀшӀомылофыр ары.

— Сянэ хабзэм иӀэпылӀгъу имышыкӀагъэу шытӀэп, — къы-хэгъушӀыӀэ ипшъэшъэ нахыкӀлӀэу лӀхэхэс Эммэ. — Ащ пае рай-онми республикэми сӀащылагъ. Ау зыгорэми къыддӀӀӀэнэу ылауагъ. Тэ машини уни тӀорӀӀ. ТызыфӀе закъор къоджэ унэу тӀлӀэр тфӀызэтырагъӀэпсыхъаныр ары. Сянэ жыи хъугъэ, ышӀхъэ ежъ зэрӀаеу зэрихъажы-ныр къын къышъэхъу. Сомэ мин 13-у ащ къыратырӀэмкӀэ нэбгыритӀум тышӀы. Газым, псым, электричествэм, лӀзэгъу уц уасэхэм апӀлӀухъэрэр бэ, тфӀикъухэрӀэп.

НӀХӀЭЕ РӀмӀзан.

СурӀэтыр итыр: Гъу-кӀӀӀӀ Зулхъан.

Гъэтхапэм и 8-р ~ бзылффынхэм я Дунэ маф

Оры, си Нан, сызыфэныкьор

Къысфэхымэп сэ зыкИи мы дунаишхор, шлугъо пстэумкIэ къысэтэ: ичIыгу сегашло, ижъ сефатэ, ипс сегатхъэ. СызкIэхъопсэу сшлоигъор згъотыгъэ — шгуи сшIыгъэ, ли стехуагъ. Сахэныгъэп къэрари, акъыли, шIэныгъи, насып гушIуагъуи.

Ауми сыбаеп, усилъжъэпышъ — сыныкьу, сыпфэныкьу, си Нан. СигулъчIэ нэхъхъи мэфэ пцэгъо Iужъубэу мы чIылъэм шъхъащытыр. Тыгъэр гохъ чэ-фыбзэу анахъ къызшишIэтыкIырэми, инэфи сфемакI, ифаби къызнэсырэп. О уигукIэгъу, уилапI ин, о уишъаб сэ непи бэшIагъэу сымсабыжъу, сымкIэлэцIыкIужьыми сызфэныкьор. Арыба зыкIауагъэр — «ныр — дунаим икIэлъэныкьу».

Уинэплъэгъу хьалэл зэлугъу, схэлъ пкъынэ-лынэр зэкIэ такыкышпэм зыгъэкIэжъу, зыгъэрэхъатыжъыштыгъэм, уигушыIэ закъоу спсэ зыгъэгушIоу, сыгу зыгъэжъужъу скIэрытыгъэм, уижъыкыцэ тынчэу сызгъэгупсэфыштыгъэм, уилэшIугъэ ин сапэлатчъэшъ — сыныкьу, сыпфэныкьу.

Жы фыргынэжъ ябгъу джа сфэныкьом сызредзэ, сеутхыпкIы, сеупцIэны. Чъыем анахъ

сыфэлагъэу наплэхэр къысшIуе-фэхъэми, сипкIыхъэр оры.

Гупсэф рэхъатэу, зэкIэупкIэгъэ шIыкIашIоу санэлугъэ укъеу-цо. Уишхыпэ шъабэ пIушIахIэ зэрэтелъ, нитIум къакIэщырэ гукIэгъу-лэшIугъэми къышчы-кIагъэп — сыоплъэкIырэп. Зэрэуихабзэу, остыгъэ папкIэу, нэф Iушъабэу унэ пчэгум уит, еокIукIы, уилофыбэ зэпымыч нэфмышгъэу ошIэ. Пшъхъэки сыдигъуи угъэцэкIагъ. Унэр гулэтыпI, зэлугъэкIотыгъ, пшэ-рыхъэмэ IэшIум угъэшхэкIы. Ори узэкIэупкIэгъэ Iэдэб. ШъхъацI кIыхъэ зэголъэкIыкIыгъэр тежыхъэпагъэу дахэу кIэутIэрэхъагъ. Iэ насыгъэр умышIэнэу, сурэтшIыгъэу, пшыгъ шыгыныр къыозэгъы, хъакIако ежъагъэм фэдэу, ренэу улугъэ-шIыгъ. ГушыIэнчъу тызэоплъэ, тызэгурэлэ; мэкъэнчъэу укысэдэхашIэ — сшиз схэхъожьы; къыосIуатэмэ сшлоигъор сам, гуни-нэзи илэп. Сыгу илъ пстэум о бэшIагъэу уащыгуазэу а зэкIэ къысфызэхофы.

Уиджэуап пэпчъ, уинэплъэгъу, уигушыIэ закъуи сэркIэ къабыл — зыкъэсэгъотыжъы. Мы дунэ-шхом оры шлошъхъуныгъэр фэсэгъэшIыгъэр, си Нан.

Тхыпхъ

Чъыер унэгъу къыкIэтэкъоу, шъхъахынэу зыгъазэу е нахэр зэхэхъагъэу, гумышIуныгъэр къышхъыгъэу сшIэжъырэп. Тэ, уисабыхъэм, пае, уиуагъо пае Алахъталэм кIочIэ шъхъаф къыуитыгъэм фэдагъ. Тэ, уибын пшъэшъитфым, нэмыкI нахъыжъ гупсэу уилэхэр зэрахэтэу, тыбгъэгушхоным, тыбгъэ-насыпышIоным нахъ мурад уимылагъэу къысшъэхъужьы. Iульхъэ лыи, гъэпсэфыпэ такыкIы зэупсыжъыштыгъэп.

Бэрэ, бэрэ уиорэд мэкъэ гохъ зэщиз стхъакIумэ къеуцожьы. ШыIэныгъэм узэрэфэразэм ишыхъатэу мэкъамэхэр кIэ-пIулыштыгъ. Тэри тыпкIэдэлукIызэ, нахъыжъхэр макIэу къежъыгъу адыгэ орэдыжъхэр зыкIэпшыштыгъэхэ лъэхъаныр сыдэу шIэгъуагъ! Ащ фэдэ сы-хъатхэр мэфэки фэбагъэх, гъэсэкIэ шэпхъагъэх.

Уселъфэ тэмэ лые къызго-кIагъэу сыпсынIагъ, сычэ-фыгъ, сызшыгушхукIыжъу сылэхъыгъ, сылэхъагъ — джы сыныкьу — сыпфэныкьу.

... Тыгъэри пшыгъэу джы бэрэ пшэхэм акъокIуадэ, ащи фэныкьуагъэ илэу къычIэкIын.

щылакIэри земышъогъуишъ, цIыфхэри шъхъэршхъэм нахъ екIужьыхъ...

Уихэбзэ-бзыпхъи, уипсэлъэ къабзи, уибзылфыгъэгъэ шIыкIи, къэгъагъэм, къэкIырэ лъэпкъхэм псыр зэрэрашъоу, уилфыгъэхэм зыхатцэштыгъ. Тышшышъу, о тыкыпхъэкIыгъэти, хьалэлэу къытэптыгъэ фабэм тигъэщэ-лъыгъ, цIыфы тыхъугъ. О шIоу пхэлъыгъэ пстэур къытхэмыфэ-жыгъэми, къэрарым мэхъанэ фэтэшы, цIыфыгъэнчъагъэм зы-цэтэдзые.

Сыдэу, си Нан, хэткIи е сыдым фэшIымы уилъэкIи, уицIагъи ин дэдагъэха?! Къин горэ ошъэуи ныбжъи хэти ылытагъэп. А уахътэм узэ-мыжэгъэхэ онтэгъугъэ жъалы-мыгъэр щыIэныгъэм къылозыми сшIэштыгъэп сэри.

Непэ хэти тфэмакIэр цIагъ, зэфсакыжъныгъ, гукIэгъу. Ары. Лъэхъанми, гъашIэми шапхъэ яI — пхъэнкIыпхъэ гъэнэфагъэ зыдаIыгъ, арышъ, къякIушт пхъэнкIахъи уфэхъазырын фае.

ПшIэрэм къыкIэкIоштым удегупшысэныр апэрэи — оркIи гуапэу, нэмыкIхэмкIи тхъагъо хэлъэу. Ары о тызэ-рэгъэсагъэр, си Нан.

Мы дунаир — дунай дах,

лъаш

А щ

игул-

чэу,

инэфы-

пIэр

Ныр ары.

Ащ

икулыт,

игулсэф

лъэпкъыр

зэзгъэу-

лоу, лэужжэр

зыгъэбжы-

шIохэрэр.

Ныр

— ныхэр

— тла-

псэх, тигътапIэх,

тищы-

сэ иных.

Ны

шпыпкъэхэу

а цIэ

лъапIэр

зылэтыгъэхэм,

зылэтыхэрэм

шъхъэклафэ

афэтэжъугъэшI,

зэряфэ-

шъуашъу

тафэжъугъэгумэ-

мэкI,

талъыжъугъакIу,

такIэжъугъэупчI,

тэжъу-

гъэгъэгушIох;

къалэжыгъ,

атефэшъ

ащ фэдэ

лытэ-

ныгъэр.

Хэти

зерэмыгъэ-

гужъу,

ерэужъыр!

Ныр

гушыIэнчъу

зыфэныкьор,

зыпапIэрэр

сыдигъуи

илъ-

фыгъэшъ.

МАМЫРЫКЪО
Нурьет.

ИлофшIэн гукIуачIэ къыпреты

уилофшIэни ахэм акIэбгъэ-хъаныр ищыкIагъ, — ело ЛамыкIо Ларисэ.

ШпыпкъэмкIэ, къыдэхъу зэкIэ ахэр мы кIэлэгъаджэм. Ларисэ илофшIэнкIэ анахъу ыналэ зыгыригъэтырэ лъэныкIо шъхъалэхэм ащыщ урокым пэшIорыгъэшъу зыфигъэхъа-зырыныр. Ащ пае кIэлэ-еджакIохэм къафилотэшт ма-териалыр ежъ-ежъырэу ымы-упкIэпкIэу, анахъ узыфэсакъын фэе Iофыгъохэр ымыгъэнафэ-хэу классым ихъаштэп. КIэ-лэцIыкIуэхэр темэу нэлугъэ зыфишIыштыхэм гурылогъуаеу къащыхъушт къышIошIырэ чIыпIэхэр къыгъотыхъэ зэ шIэныгъэ аритыныр хабзэ фэ-хъугъ.

— Биологиер наукэ гъэ-шIэгъон. ШыIэныгъэм ишъэф-хэр зэкIэ ащ къызэхефых. Псэушъхъэхэм, цIыфым, къэ-кIыхэрэм ядунай фэгъэхы-гъэу бэ узышчыгъэгъуазэрэр. Езгъэджэрэ кIэлэеджакIохэм ащышъыбэм ар агу рехы. Сы-зэмыжэгъэхэ упчIэ гъэшIэ-гъонхэр ахэм къысатыхэу джэ-уапхэр къафэгъотыхэ зыхъукIэ, сэнэхъат гъогуу къыхэхыгъэу, сишыIэныгъэ шыщ хъугъэр пкIэнчъэ зэрэмыхъугъэр

зыдысагъэшIэжъы. Анэ цIы-кIуэхэр зечъэхэу, къадэхъугъэ-хэм агъэрэзагъэхэу гушIохэ зыхъукIэ сэри садэгушIо, — кIелуатэ ЛамыкIо Ларисэ.

Ларисэ ригъэджэрэ кIэ-лэеджакIохэм кIуачIэу ахиль-хъэрэр шIукIэ ежъым къыфе-гъэзэжъы. Ар щысэхэмкIэ къэ-гъэшпыпкъэжъын плэкIышт. Ащ икIэлэеджакIохэу биоло-гиер зикIасэхэм республикэ ыкIи район олимпиадэхэм текIоныгъэхэр къащыдахых. Илъэс пчъагъэ хъугъэу Адыгэ республикэ кIэлэцIыкIу эколо-го-биологическэ гупчэм зэпхы-ныгъэхэр дыриIэу Ларисэ ри-гъэджэрэ кIэлэеджакIохэр ащ зэхышъэрэ научнэ-практическэ конференциехэм чанэу ахэла-жъэх. БиологиемкIэ, эколо-гиемкIэ, тыкъэзыуцухъэрэ ду-наир къэухъумэгъэнымкIэ зэ-хашъэрэ зэнэкъокъухэм хатъу-нэфыкIырэ чIыпIэхэр къащы-дахых. Тишъолъыр имызакъоу, Сорос ыцIэкIэ зэхашъэрэ дунэе заочнэ олимпиадэм Ларисэ икIэлэеджакIохэр хэлэжъагъэх.

ИсэнэхъаткIэ ухъазырыныгъэ ин зэриIэр къеушыхъаты кIэлэегъэджэнымкIэ Ларисэ опытэу иIэр зэфэхысыжъыгъэу, нэмыкI кIэлэегъаджэхэр рагъэ-

гъозэнхэ зэралъэкIыштыр. Джащ фэдэу Урысые фес-тивалэу «Урок зэлухыгъ» зыфилорэм ар хэлэжъи дип-ломрэ сертификатрэ къы-ратыжыгъэх.

Ларисэ ипредмет хэшIы-кIышхо зэрэфыриIэр къе-гъэлагъо 2001-рэ илъэсым къышгъэжъагъэу ащ ригъэ-джэгъэ кIэлэеджакIо нэб-гырэ 56-мэ биологиемкIэ зэгъыгъо экзаменхэр зэра-тыгъэр. Ащ ригъэджагъэхэр непэ Краснодар медакаде-мием икIугтамэу Мыекъуапэ цыIэм, Адыгэ къэралыгъо университетым, Мыекъопэ технологическэ университе-тым, медицинэ колледжым ястудентых.

ЛамыкIо Ларисэ фэдэ бзылфыгъэхэм сыдигъуи щытхъу дахэр яфэшъуаш. Ахэм ямэфэкIэу къэблагъэ-рэм пае псауныгъэ пыгъэ илэу, ригъаджэхэрэм бэрэ агъэгушIонэу тыфэлъало.

ЕЛБЭШЭ
Руслан.

Сурэтым
итыр: Ла-
мыкIо
Ларис.

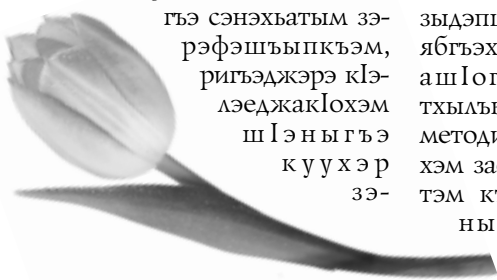

ЛамыкIо Ларисэ Нурбый ыпхъум ХъаткIо Ахъмэд ыцIэкIэ щыт ХъатыгъужьыкIое гу-рыт еджапIэм биологиемкIэ икIэлэгъаджэу Iоф зышIушIэрэр илъэс 20 хъугъэ. 1983-рэ илъэ-сым Адыгэ къэралыгъо кIэлэгъэджэ институтыр ащ къыухыгъ. ХъакIэмзые гурыт еджапIэм, нэужым Хъакурынэ-хъаблэ дэт еджэпIэ-интернатым кIэлэгъаджэу Iоф ащишIагъ. Къыхыхы-гъэ сэнэхъатым зэ-рэфэшпыпкъэм,

ригъэджэрэ кIэ-лэеджакIохэм шIэныгъэ куухэр зэ-

раригъэгъотыхэрэм, Iофэу зы-пылым хэшIыкI зэрэфыриIэм яшыхъатэу АР-м и Къэралыгъо Совет — Хасэм, АР-м гъэсэны-гъэмрэ наукэмрэкIэ и Мини-стерствэ, Шэуджэн районым иадминистрации гъэсэныгъэмкIэ и ГъэlorышIапIэ я Шытхъу тхылъхэр мызэу-мытIоу къы-фагъэшъошагъэх.

— Ебгъэджэрэ кIэлэеджакIо-хэм шIэныгъэ дэгъухэр ягъын-хэм пае ори умышъхъахэу Iоф зыдэшIэжъын фае. Предметэу ябгъэхъырэр кIэлэеджакIохэм ашIогъэшIэгъоныным пае тхылъыкIэхэм, егъэджэнымкIэ методикэ пэрытхэу къежъагъэ-хэм зафэбгъэнэлосэн фае. Уахъ-тэм къызыдихъырэ зэхъокIы-ныгъэхэм гу алыптэзэ

Гъэтхалэм и 8-р — бзылффыгъэхэм я Дунэ маф

Бэмыло баш

шлэжыгъэп, пшэпшгъэ-жыемрэ нымрэ язакъоу къэнагъэх. Еджаплэм ичлэхыгъу кызысым, зы илъэсыр Аминэт къуа-джэм шеджагъ, «подготовительн» зыфалощтыгъэ классыр ащ кызы-шеухым, Мыекыуапэ дэт еджэпш интернатим (джы республикэ гим-назием) къагъэкъуагъ. Я 8-рэ классым ыуж пшэпшгъэжыер Мыекыуапэ медучилищым ифельдшер отделение 1968-рэ илъэсым члэхыгъ.

— А сэнэхатыр кы-хэсхыным зыгорэм сы-фигъэхызырыгъэу, сыришэ-лагъэу цытэп, — ело Аминэт, — сыгу рыхыштыгъэх халат фыжхэр зыщыгъэу цыфхэм лэпылгъу афэху-хэрэр. Ары бэрэ семыгупшы-сэу училищым сызыкълэуа-гъэр. Ыкли ар кызысыуыгъэ 1971-рэ илъэсым кыш-гъэжыгъэу мы сымэджэщым лоф шысэшлэ.

Аминэт ныкылыффыгъэхэр илагъэх, ау ахэр джыри цы-кълэхэзэ дунаим зэрехыжы-гъэхэр пшэпшгъэжыем гъо-гоу, сэнэхатэу кыыхыштыгъу теубытгъэшхо фезыгъэш-гъэхэм ащыщыгъэнкли хушут, а гупшысэм нэужылоклэ кы-

фэкъуагъэу цытми. Етлани ар медсестра къодыуе арэп зыфя-гъэр, операциехэр зышпыр врач-хэм ялэпылгъунэу ары зыкълэ-хыопсыштыгъэр. А лэххыным кълэ сымэджэщым хирургие-мклэ иотделение ипэщэгъэ Д.В. Бойчевскэм зехишгъагъ опера-ционнэ медсестрахэм якружок.

— А сэнэхатыр зылэ кы-зыгъахэ зышлоигъохэр ащ кло-щтыгъэх, — кълэуатэ Аминэт. — Сэри ащ сигуапэу зыхызгъэ-тхэгъагъ, сыда плэм а лэххы-ным цыхэ кыпфашлэу опера-циехэр зышпашлэхэрэм медсе-страу псынклэу учлагъэханэу цыгъыгъэп, ухызырыныгъэ гъэ-нэфагъэ, лэпэлэсэныгъэ ащ зери-

щыкълэуагъэр къыдалытэти, цы-фым лыплэщтыгъэх. Апэ па-латэхэм сяхыгъэу лоф сшлагъэ, ащ ыуж улагъэхэр спхышты-гъэх, джаушгъэу тлэкълэ-тлэкълэуэ, операционнэмын сынэсыгъ, сы-зыкълэуопсыштыгъэм сыфэ-кълэуагъ.

Кызырэтшлэпшрэмклэ, опе-рацие зышпашлэхэрэм медсестрау учлэтыныр лэшлэхэпын фае, сыда плэм врачым илэбаклэ улы-плээн, ащ дебгъэштэн, кымы-лозэ, ыгу илъыр, зыфаер къэп-шлэн плэкълыным унэсын фае. Ахэр эклэ кыдэхуыгъэх Ами-нэт. Ары илофшлагъи мызэу, мытлоу зыкълэуагъэунэфыкълэ-гъэри. Ащ Урысые Федерацие-м псауныгъэр къэхуымэгъэ-нымклэ и Министерствэ и Щыгъ-хуу тхыл имызакъоу, рэзэны-гъэ тхыл, шлухафтын пчъа-гъэ кыфагъэшгъошагъ. Илоф-шлэн епхыгъэ пшгъэрылхэм адакълэу, общественнэ лэпшлэн-хэм ягупчи Аминэт итыгъ. Ащ ишыхыат илъэс 25-рэ ар проф-комым зэрэхэтыгъэр, цытхуу тхылхэмклэ а лэпшлагъэр зэрэ-хагъэунэфыкълэуагъэр.

Исэнахыатклэ апэрэ лэхбэ-кълэхэр Аминэт ышлэхуу зы-регъажхэм, зылашлэщтыгъэ вра-чэу Азэщыкълэ Сыхыатбый лэп-дишлэныр инасып кыыхыгъ. Илъэсипшлэ пчъагъэм кыкълэу-лэ бэ врачэу зэрихылаагъэр, зы-дэлэжыгъэр, ежыри медсест-ра шхыалэм зынэсым, опера-цие зышлэхэрэм нахь маклэрэ ахахъуу хуыгъэ, ау ипшгъэрыл-хэм хэпшлэклэу къахэхуагъ. Арэу цытми, исэнахыат рыкълэ-гъожэу кыыхыкълэуагъ.

— Кълэ-цылкълэхэр шлу сэлэ-гъу, — ело тигушылэгъу. — Ары си-лофшлэни кысфэзыгъэ-псынклэрэр. Ахэм узэрэклэлэщтыр, етлани а цылкълэхэр сымаджэхэмэ, узэ-радэгущылэщтыр нэ-мыкълэ шышкълэ. Шлу умы-лэгъухэрэмэ, уахэмыхыахэмэ нахышлу. Зыныбжы икълэуагъэм изекълэуагъэ ежы изэхэшлэклэ елыгъыгъ. Мыдрэ цылкълэхэм къа-рыкълэуагъэм оры пшгъэдэ-кълэжы зыхыгъэр.

Ары, бзылффыгъэм илъффыгъэ-хэмкли, унагъомкли ипшгъэдэ-кълэжы сыдыгъуи нахь инызэ иду-най кълэжы, цылэныгъэм ащ фэдэ чыплэ ар ригъэууагъ, кълэ-члэшхуи кыыхылаагъ. Мары Аминэт илъэс 12 хуыгъэ ипшхыгъэуэ идунай зыхыжы-гъэр, ау ыгу ыгъэкълэуагъэп, кын ыльэгъуыгъэми, илъффыгъитлу — ыпхуэрэ ыкълэуагъ — цылэныгъэм чыплэ дахэ щаригъэгъотыгъ, уна-гъохэр ялэу мэлэсэх. Мы бзылф-фыгъэ бэмыло башлэм тыфэлэло тшлоигъу илъффыгъэхэм яхъяр, ахэм кыкълэуагъыжыгъэ пшэо-жыте цылкълэхэм янасып ыльэ-гъоу, ахэмклэ гумэкълыгъо хэмы-тэу, псауныгъэ илэу илъэсыбэрэ ашхыгъагъ итынэу. Мэфэклэ хъяр Тхъэм утырегъахэ, Аминэт!

ЖАКЪЭМЫКЪО Аминэт.
Сурэтым итыр: **Гостэкъо Аминэт.**

Тезыхыгъэр *Лэшынэ Аслъан.*

Искусствэмрэ ныбжыкълэхэмрэ

Яорэдхэм фэбагъэ ахэль

Адыгэ къралыгъо универ-ситетым экономикэмклэ ифа-культет Нэчэс Анжеликэ дэгъу дэдэу шеджагъ, сэнэхатэу зэ-ригъэгъотыгъэр дэп, ау ис-кусствэм гуклэ зыритыныр нахь кыыригъэкълэу. Къэрэ-щэ-Щэрджэсым иаслуженнэ артисткэ зэрэхуыгъэм фэшл тыфэгущо.

Темыр Кавказым шызэлэ-шлэрэ артисткэм иконцертхэр Къэбэртэе-Бэлкыарым, Къэрэ-щэ-Щэрджэсым, Адыгейм, Израиль ащыкълэуагъэх. Ежы-ежырэу ыусыгъэ ордэхэр, зэ-ригъэфэгъэ мэкъамэхэр пчы-хэзэхыхэхэм къащелох. Адыгэ Республикэм иартист цлэры-ломэ афэгъэхыгъэ зэлуклэмэ ахэлэжэу бэрэ тэлэгъу.

— Зы ордэклэ цыфым еплон плэкълэщтыр маклэп, — кълэуатэ Нэчэс Анжеликэ. — Усэр мэкъамэм диштэу сче-нэм кызытепхыкълэ кыо-дэлурэмэ укызызыхышут. Сэ сыгъысэр ордэхэр апэу кызы-фаслохэрэр сшыпхуэху Лари-сэрэ Фатимэрэ. Искусствэм сыфэшпышкълэ сшлои-гъошъ, къаслорэ ордэхэмклэ цыф-мэ салылэсынэу сыфай.

Израиль щыпсэурэ тилэп-кълэгъухэр Нэчэс Анжеликэ кыкълэуагъэх. Ымакълэ зымы-хагъэкълэуагъэрэп. Ордэуи ишы-лэныгъэ щыщ зэрэхуыгъэр зыгъэшлагъохэрэр къахэкълэу.

Искусствэхэмклэ кълэуагъэ еджаплэр Мыекыуапэ кышчы-ухи, ордэым пышгъэ хуыгъэ. Экономикэмклэ факультетым ишлэныгъэ цыыхыгъэхэзэ, ар-тист цлэрыломэ аклырылэу

фежыгъ. Кыло шлоигъо ордэ-хэр зэрэфимыкълэуагъэм кы-хэкълэуи музыкэри, усэхэри ыусы-хуу фежыгъ.

Диск зауэ Нэчэс Анжели-кэ кыдыгъэкълэу. Шулэгъу-ныгъэм фэгъэхыгъэхэр икон-цертхэм сыдыгъуи ахэгъахъэх. «Си Къэсэй», Абрэдж Нухъэ фэ-гъэхыгъэр, нэмыкълэхэри мэ-кълэ хэхыгъэкълэ кълэлох. Мэщ-бэшлэ Исхыакъ иусэмэ атехыгъу

Гъонэжыкълэу Аскэр «Азэмат» зыфиллоу ыусы-гъэри Анжели-кэ ирепертуар хэт.

— Нэчэс Ан-желикэ, Лилу, нэмыкълэ ордэ-лохэри синэлэу-сэх, — ялчыхъэ-зэхыхэхэм ся-плы, — ело рес-публикэ телеви-дением ижурна-листкэу Унэры-кълэ Гулэз. — Искусствэм цыфхэр нахь зэпэлагъэ зери-шлэхэрэр кон-цертхэм ахэс-лэагъо.

Дзыбэ Фатимэ Адыгэбалэ щыщ, республикэ фестивал-хэм, лэпкълэ шлэжыым фэгъэ-хыгъэ зэхыхэхэм ахэлэжэ. Къралыгъо университетэу Краснодар дэтым шеджэзэ, лэпкълэ искусствэр пропаган-дэ ешлэ. Лыхэсэ Мухъдинэ, нэмыкълэхэми яусэмэ арылэ ордэхэр кълэлох. Лэпкълэ хэгъ-гъухэм къарыкълэжыгъэ ти-лэпкълэгъухэм я Мафэ Мые-кыуапэ щыхагъэунэфыкълэ

Дзыбэ Фатим.

зыхуыкълэ ордэ къащылоу, адыгэ шгуашэр щыгъэу къащышгъоу, пчыхъэзэхыхэхэр зэришгъэху тэлэгъу. Лэпкълэ гупшысэр зыдэзылэу пшгъашгъэм игухэ-лышлэхэр кыдэхуыгъэху, насыпшлэ хуынуу фэтэлэ.

САХЫДЖЪО Нурбий.

Нэчэс Анжелик, Унэрыкълэ Гулэз, Лилу.

Гъэтхапэм и 8-р ~ бзылгъфылгъэхэм я Дунэ маф

САБЫЙХЭР ДЭХАГЪЭМ ФАПУХ

цлыфым бгъу пстэумкIи хэ-хьоныгъэ егъэ-шыгъэныр ары. Джары лъэпкъ пстэуми мэхънэ ин зыкларатырэр кIэлэ-цIыкIу хэм яхэгъэгъу шIу ягъэлъэгъугъэ-ным, цлыфыгъэшхо ахэлъу,

зэрэшымылэштър кыгъурэлэш, ахэр зэкIэричынхэу егупшы-сэжърэп. Ар Адэмые дэт кIэлэ-цIыкIу Iыгъыплэм илофшлэхэм икIуэ кIэагъурэлэш, Хэгъэгъу-шхом шIуэпэгъу фарагъэшIы-ным пае апэралшIэ кIэлэцIыкIу-хэм кызышыгъугъэ ячIыплэ гупсэ идэхагъэ куоу зэхашIэу пIугъэнхэм пылэх. МышкIэ ор IэубытыплэшIу ахэм кызы-фашIы. Сыда пIомэ еджаплэм ажыри чIэмыхъгъэ сабыйхэм илэсым иохтэ зэфэшхъафхэм ом шыгъурэр янэпIэгъу ит зэпыт, аш иошхи, ипшэфи, иоси, нэмыкIэу шыгъухэрэми, цышIэхэрэми цIыкIу дэдэхэзэ нэлүасэ афэхъух.

Арыш, кIэлэцIыкIу ахэр ылэхъухэ кIодыерэп, ежэ изэхашIыкIыкIэ зэхэшIэх, — зэригъаппэхэу еублэ. Джащ кы-шегъэжыгъ аш тыкIэзыгъухъэрэ дунаир зыфэдэр, аш игъэ-псыкIэ, инэшанэхэм яхы-лагъэхэр ышхъэ, ыгу ариубы-тэхэу, үасэ аритэу зыригъажь-рэр. Нэужым а шIэныгъэхэм яшIуагъэкIэ, ом кызышыгъурэ хъугъэ-шIагъэхэр кыгъурылохэу, ахэр зэрэзэпхыгъэхэм гу алы-тэу регъажь. Мыш дэжым са-быим кIэлэпIур зэрэдэлэрэм, емызэцIу зэригъэгъуазэрэм мэхъанэшхо иI. Сыда зыпIокIэ ажыри икIуэ зыахыкIу мыцIугъэ сабыеу зэкIэ зышIогъэшIэгъо-ным зызыфицIуэрэ пстэуми осэ тэрэз аритышIуным пае на-хыжыым иакъыларэ ишIэныгъэ икIуэрэ пстэури ялытыгъ. Арыш, сыд фэдэрэ уахъти ар эстетическэ пIуныгъэм имэхъанэ купкIэу цыгъыгъ ыкIи кIэнэжы. Аш кыыхэкIэу кIэлэцIыкIу Iыгъыплэм илофшлэхэм гухэлъ гъэнэфагъэм тегъэпсыкIыгъэу кIэлэцIыкIу хэр ягъусэхэу ом лъэпIэхэ ыкIи сабыйхэм ар ашIогъэшIэгъонэу, ашымыгъу-пшэжъу, шIуэпэгъу агъу кIынэжъу зэрэшытыным пылэх. ЗэкIэ ахэм яшIуагъэкIэ чIыопсым агукIэ фэагъэхэу, эстетическэ зэхашIэ аш фыргIэу, аш гухагъу хагъуатэу, яшIуагъэ-псэукIэ нахъ гъэшIэгъонэу, псэ зыпыт ыкIи кIэахырэ пстэуми афэсакъыхэу аплух.

— Анахъ цIыкIу хэм мэхъа-

нэшхо зилэ шIуагъэхэр кIагу-рылонхэ алыкIы, екIолэкIэ тэрэз кIафэбгъотымэ. МышкIэ кIэ-лэпIу бэ елытыгъэр, — ело IцIэ Ларисэ. — Сыда пIомэ сабый-хэм бэ кIафэпIотэн пIэахы-штър ыкIи кIэлэцIыкIу кIа-гурылошт, зэхашIэшт. Ау аш пае бэ зэлытыгъэр кIэлэпIу ахэр кIафэзылугатэхэрэм, языгъэлъ-гъухэрэм кызырафилугатэрэр, аригъэлъэгъурэр зэраригъаштэ-рэр, куоу зэрагуригъалорэр ары. Джащ пае кIэлэцIыкIу хэм Iофэу адэтшIэштър едгъэжъэным ыпэкIэ тирайон библиотекэ тыкIуи, тызышыгъурэ чIыплэм фэгъэхыгъэ тхыгъэхэу чIэлъ-хэм нэлүасэ зафэтшIыгъ. Тикъуа-джэ тарихъ гъогоу кыкIу гъэм кытегушылэхэу тиббиблиотекэ материал гъэшIэгъоньбэу чIэлъхэри кызыфэгъэгъедэх. МышкIэ библиотекэм илофш-лэу Чэтэо Сусарэ кIэлэцIыкIу Iыгъыплэм Iофтхъабзэу шызэра-хъэхэрэм чанэу кIахэлажъэ. Ар кIуаджэм итарихъ иухъумакоу, идэхъалугатэу цыгъ. ШIэныгъэ ку-ухэр зилэ, зисэнэхъат хэшIы-кIышхо фызилэ IофшIэ хъупхъ. Лъэпкъ шэн-зэхэтыкIэхэр зэхэгъэнхэмкIэ, зыпкъ игъэу-жыгъэнхэмкIэ ыкIи тицIыфхэм ахэлъахыжыгъэнхэмкIэ аш мэхъанэ куу зыхэлъ Iофтхъабзэ гъэшIэгъонхэр кIэлэцIыкIу Iыгъыплэм, гурыт еджаплэм, библиотекэм ашызэхешхэ.

Адыгэхэм кIэлэцIыкIу ипIун сыдигъокIи мэхъанэшхо раты-штыгъ. Сабыим икIэхъунрэ ипIунрэ япхыгъэ ухэсыгъэ мэфэкIэхэу «Къушгъахъ», «Лъэ-тегъэуцIу», «НысэицIыжъ» зы-филухэр Адэмые кIэлэцIыкIу Iыгъыплэм шызэхашхэ. Шъхъэ-ихыгъэ Iофтхъабзэу кIэлэпIу хэм зэхашхэрэм аналэ анахъэу зы-цыгъырагъэтырэр зышыцI лъэп-кыр кIэлэцIыкIу хэм ашымыгъу-пшэныр, тэрэзу ашIэныр ары. Хэгъэгъу икIэхъумэн зыпшгъэ ил хъушт шIэожъыхэу зыфатгъ-сэхэрэр алыгъэрэ цIыфыгъэрэ кызышагъэфэнхэр, шыпшкыгъэ

ахэ-
лты-
ныр
ары.

— КIэ-лэцIыкIу-хэм агурь-тэгъало, — ело IцIэ Лари-сэ, — унагъом игугъэпIэ шъхъалэ хъунхэр япшгъэрылэу зэ-рэщытыр, нахыжъхэм шъхъафэ афашIэу кIэ-тэджынхэм фэтэгъасэх. Пшгъэшгъэжыехэм Iофэу адэтшIэрэмкIэ тыналэ зы-тедгъэтырэр пшгъэрылэ-ным, дэн-бзэным афэгъэ-сэгъэнхэр, IофшIэным алэ екIоу, Iэдэбныгъэ-шыры-тыгъэ, шъэбагъэ ахэлъэу зэрэхъунхэр ары. Арыш, яжыхэм кIафышанэгъэ шэн-зэхэтыкIэхэм ары-гъуазэхэу тиныбжыкIэ-хэр пIугъэнхэм пае кIуа-джэу Адэмые дэт кIэлэ-цIыкIу Iыгъыплэм ило-фшлэхэм зэкIэ акIуачIэ кыыхырэ ашIэ.

Илтэс пчъагъэхэм кIэлэцIыкIу Iыгъыплэу N 5-м и «ПIэо пIыжъ-цIыкIу» Iофэу ышIагъэм икIэлэх зэфэхысыжъэу кIэпIон пIэахышт аш илофшлэхэр кызытэны-кIыгъэ илэсым «Лучшее образовательное учреж-дение, реализующее национально-региональ-ный компонент содер-жания образования» зыфилорэ зэнэкъокIум зэрашытекуагъэхэр. Ахэм тафэгъушIо бзылгъыгъэхэм я Мафэ пае, шIоу шыIэр кIадахъунэу тафэлалэ.

ШАКИО Мур.

ПенсиехэмкIэ фондым шъушегъэгъуазэ

ГЪЭТХАПЭМ И 31-м ШЮКЫ ХЪУЩТЭП

Номерэу 256-ФЗ зытет Фе-деральнэ законэу «КIэлэцIыкIу зилэ унагъохэм кIэралыгъэ Iэпылэгъу хэгъэхъожэ ятыгъэ-ным ехылаагъ» зыфилу 2006-рэ илэсым тыгъэгъазэм и 29-м аш-тагъэм зэригъэнафэрэмкIэ, ны (унэгъо) мылкъур лэныкIуицI ателытагъ: унэ амалэу ялэхэр нахышIу шыгъэнхэр; кIэ-лэцIыкIу (кIэлэцIыкIу хэм) гъэ-сэныгъэ ягъэгъотыгъэным пэлугъэхъэгъэныр; бзылгъыгъэ-хэм IофшIэныкIэ япенсехэм зэIуагъэкIэрэ Iахъэу илэм хэ-гъэхъэгъэныр.

Законом кызыриорэмкIэ, ны (унэгъо) мылкъур агъэфедэн алыкIы-штэп ятIонэрэ ыкIи аш кы-кIэлэцIыкIу гъэ-сэныгъэ кIэлэцIыкIу (а пIунэу кIа-

Iахыгъэм) ыныбжъ илэсицI мыхъугъэу ыкIи ны (унэгъо) мылкъур гъэфедэгъэным пае ПФР-м ичIыплэ орган заявле-ние етыгъэн фае. ПФР-м и Гъэ-лорышIаплэу цIыфыр зышыгъэ-рэ чIыплэм цыIэм заявлени-ер ритын ылэкIышт ятIонэрэ е аш кыкIэлэцIыкIу гъэ сабыр кызышыгъэм илэсцитIурэ мэ-зихрэ зыгешIэрэ ужым. Ау илэ-сэу кIорэм иятIонэрэ кIэлэцIы-кIу ны (унэгъо) мылкъур ыгъэ-федэ шIоитгъомэ, заявлениер жъоныгъуакIэм и 1-м нахъ класэ мыхъугъэу ыкIи кыкIэлэцIыкIу илэсым иапэрэ кIэлэцIыкIу ны мылкъур ыгъэфедэштэу ыгъэнэ-фагъэмэ, чIэпыогъу и 1-м нахъ класэ мыхъугъэу аритын фае.

КIэлэцIыкIу ыныбжъ илэ-сицI хъуным емыжэхэу ны (унэгъо) мылкъур агъэфедэн алы-кIышт зычIэсыштхэ унэ кIэщэ-фыгъэным е шыгъэным, аш ха-хъэ ипотека шIыкIэри, пае орга-

низацием 2010-рэ илэсым иты-гъэгъазэ и 31-м шIомыкIэу зэ-зэгъыныгъэ дашIи чIыфэу кы-лахыгъэр ыкIи аш процент тегъахъоу илэ тыжыгъэным пэлугъэхъагъэным пае. Джащ фэдэу зэтыгъо ахыгъэ тынэу сомэ мин 12-ри кIалахын алыкIышт. Номерэу 72-рэ зытетэу 2009-рэ илэсым мэлэыфэгъу и 28-м кыдэкIыгъэ Федеральнэ зако-ным зэригъэнафэрэмкIэ, зэтыгъо ахыгъэ Iахъ кIалахыгъэным пIэлэз гъэнэфагъэ илэу гъэп-сыгъэ.

Унагъохэу ятIонэрэ е аш кыкIэлэцIыкIу сабыр 2009-рэ илэсым ичIэпыогъу и 1-м кы-шыгъулаагъэу итыгъэгъазэ и 31-м нэсырэ пIалэм кызыфэхъугъэ-хэм зэтыгъо ахыгъэ тынхъ кIа-лыхыгъэным пае ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ епхыгъэ чIыплэ органхэм 2010-рэ илэ-сым игъэтхапэ и 31-м нэсырэ пIа-лэм шIомыкIэу лъэлэу тхыкIэ

зафэгъэзэн алыкIышт. Лъэлэу тхы-лэ ятыгъэным фэшI зыдалыгъынхэ фае паспортыр, ны (унэгъо) мыл-кум ехылаагъэ сертификатыр, банкым цIыфым кышгъэгъэу-хыгъэ счетэу мезитIу пIалэм шIомыкIэу ахыгъэр зырагъэхъа-штум номерэу илэр зэрытхэгъэ справкэу банкым кIаритыгъэр.

2010-рэ илэсым игъэтхапэ и 1-м ехъулэу пштэмэ, зэтыгъо ахыгъэ тынэу сомэ мин 12-р кIа-лыхыгъэным пае Адыгэ Респуб-ликэм цышгъэхъу заявление кIэзытыгъэхэр унэгъо 6730-рэ мэхъух. А пчъагъэр ны (унэгъо) мылкъум ехылаагъэ кIэралыгъэ сертификат зэратыгъэхэм япро-цент 85,8-рэ мэхъу. Ахэм ашы-хэу унэгъо 6679-м зэтыгъо ахыгъэ тынхъ кIалахыгъэ ыкIи аш зэ-кIэмкIи кIэралыгъом сомэ мил-лион 80-рэ мини 148-рэ пэлугъ-эхъагъ.

ЫпшгъэкIэ кызырэщытIуа-гъэу, сабыим ыныбжъ илэсицI

охъуфэкIэ емыжэхэу ны (унэгъо) мылкъур зыпэ-луагъэхъан алыкIыштхэм ашыцI зычIэсыштхэ унэм пае чIыфэу кIалахыгъэр гъэгъужыгъэныр. Аш ехы-лаагъэу заявление 382-рэ ти-республикэ шыпсэхэрэм кIатыгъ. ПФР-м и Адыгэ республикэ Къутамэ а лъэлэу тхыкIэхэм атегъэпсыкIыгъэу чIыфэт организациехэм сомэ миллион 96-рэ мин 319,4-рэ афаригъэхъыгъ. А мылкъумкIэ унэхэм апае чIыфэхэр зэрэпсаоу е аш цыцIу Iахъ унэгъо 338-м аты-жыгъ.

ХЪАЦЫКIУ
Марин.
ПФР-м и
Адыгэ
республикэ
Къутамэ
социальнэ
тыгъэмкIэ
иотдел
ипащ.

